

Hittérítési tudósítások,

az evangyéliomnak pogányok közötti terjesztéséről.

Melléklet

a magyar protestans egyházi és iskolai

„FIGYELMEZŐ“-höz.

6. szám.

(Egy szám ára : 2 kr.)

A hittérítésről Izrael hatalmas királya, Salamon is jövendölt, ki Krisztus urunk előtt 975 évvel halt meg; keressétek fel csak a 72. zsoltárt, mely tőle van. Mikép hangzik ennek fölirata? „Jövendölés Krisztusról és az ő országáról“. A földi király tehát a mennyei királyról jövendöl, kinek a földön keresztfa volt ugyan trónja, töviskoszorú a koronája, nádvevő királyi pálcája, de ki most Isten jobbán ül, hol az angyalok imádják, s a földi királyok koronáikat és jogaraikat rakják le előtte, egykor pedig valamennyi térd meghajol előtte, azokéi, kik a mennyben és a földön és a föld alatt vannak. — E királyról Salamon a 10. és 11. versben ezt jövendöli: „A tengernek és szigeteknek királyai ajándékot hoznak neki, és arccal leborulnak előtte minden királyok; minden pogány népek szolgálnak neki“. Ez az utolsó 50 év alatt szóról-szóra teljesült a déli tenger szigetein, Pomare 3 királyán Tahiri szigetén, Tamatoa királyon Rajateán, Makea királyon Rarotongán, Malietoa királyon Savajon és másokon; s az ő és alattvalóik megtérítése lehetetlen, hogy minden keresztyént meg ne örvendeztessen s a hittérítés munkájában való részvételre ne buzdítson. Ez örvendetes tapasztalásra fordítsuk most figyelmünket.

Ha éjjel szobánkból kilépve, az égre föltekintünk, számtalan csillagot látunk ott ragyogni; bizonyos csoportokba és képletekbe vannak osztva, oldalt pedig — mint a pásztor nyája mellett — a hold áll. Körül-belül ilyen az ötödik világrész, Ausztrália. Ez mintegy 700 szigetből áll, melyek hasonló csoportokban fekszenek; oldalt pedig — mint a hold a csillagok közt — áll a világ legnagyobb szigete, Uj-Holland, mely nem sokkal kisebb Európánál. Mind e szigeteknek nincs több lakosuk, mint London városának, t. i. 2 $\frac{1}{2}$ millió; de két különböző törzshöz tartoznak. A nyugoti szigetek lakói ugyanis, Uj-Hollandtól egész a Fidzsi-szigetekig szerencsen fajú nép, fekete színű és gyapjas hajú, — mi a déli tenger fekete szigetlakóinak nevezzük; ellenben a keleti szigetek lakói, a barátság-szigetektől a Sandwich-szigetekig, maláji törzshöz tartoznak, barna rézszerűek és hosszú lefüggő hajúak, — ezeket a déli tenger barna szigetlakóinak nevezzük. Ez utóbbiakról szólunk most, mivel nekik korábban hirdettetett az evangyéliom, s köztük is előbb a georgiai szigetekre pillantunk, mint-hogy ott az evangyéliom első és legdicsőbb győzelmét ünnepelte.

A déli tenger barna szigetlakói.

Némelyek a georgiai szigeteket a szomszéd társasági szigetekkel egy csoportnak tekintik: de ha elkülönítve vesszük, akkor van öt, három kisebb és két nagyobb. A nagyobbak közt (Eimeo és Tahiti) az utóbbi a nevezetesebbik. Valamivel nagyobb Rügen szigeténél. Már 1606-ban felfedezték; de csak 1767 óta ismeretes. Szépsége miatt a déli tenger királynéjának hívják, és nem is ok nélkül. Közepén t. i. fölséges, magas hegyek emelkednek, melyek a tenger felé lassankint lelapulnak és zöld lombok alatt küldik le a tengerbe erdei patakjaikat. Az ég mindig tiszta és kék; a levegő annyira szelid, hogy szalmakunyhóra is alig van szükség. A talaj termékeny. A hegyeket és völgyeket a legpompásabb virágok és fák díszítik. Diszlik itt a hasznos kenyérfa, mely csaknem egész éven át kínál egészséges gyümölcsével; továbbá a kókusz-pálma, melynek törzse szerszámfának; kéreg alatti szálai szövetnek, levelei fonadéknak, diójának héja pohárnak, gyümölcse ételnek és italnak használható; továbbá a papirszederfa, melynek héjából a legfinomabb szöveteket készítenek; több rendbeli gyümölcs, cukornád stb. Az erdők telvék pompás madarakkal, melyek közt éneklők és tyúkok is vannak. A tenger jóízú halakkal bővölködik. És habár a négy lábú állatok közül a patkányokon kívül csak disznók és kutyák találhatók; de másféle ragadozó és mérges állatok sincsenek. Ezért az első látogatók nem győzték eléggé magasztalni, mint valami új paradicsomot, s úgy vélték, hogy a lakosokban is csupa ártatlan, boldog természet gyermekeire akadtak. Utóbbi tekintetben azonban csalatkoztak.

A tahitiak, mintegy 25,000-en, csinos testalkatuk, fekete szemeik, fényes fekete hajuk és éles arcvonásaik által megnyerő benyomást tesznek s a színes emberek közül a legközelebb állanak az európaiakhoz; csak hogy gyermekeiket élكتelenítik, minthogy a fiúk koponyacsontjait egymásra üsszétolják, hogy a háborúban annál iszonyúabbak legyenek, a lányok száját, orrát s általában arcát pedig lehető szélesre nyomják, hogy ekkép szépekké tegyék. — Nagyon ingerlékeny vérmérsékűek, sok hajlammal bírnak a költészetre, éles figyelműek és élcések. A mellett hiúk is; sokat fürödnek, hajukat szagos olajjal kenik és testöket különféle alakokkal tatovirozzák. Ezt a fájdalmas műtetet a pap végzi, ki náluk egyszersmind orvos, s e célból hegyes halszálkával a tairidió szenét olajjal vegyíti s szúrással a bőr alá hozza, miáltal emez kékké válik. Lakásaik előbb fakunyhók voltak; az ajtók nádfonadékból; belseje fűvel van terítve vagy gyékénynyel ellátva. Házi eszközeiket néhány táj kókusdióból, kenyérkosarak, hálóban függő kabak, halászkészület, fegyverek, sőt hangszerek is képezték, minden a legszebb rendben felállítva. — A főzést nem ismerték. Élelmük többnyire kenyérfa gyümölcséből és más növényekből állt; ha pedig kutyát vagy disznót akartak enni, azt előbb megfojtották, vagy vízbe fulasztották, szőrét leszedték, belét kivették, aztán pedig forró kövekkel kirakott gödörben sütötték, kenyérfa gyümölcsével vagy yammal fűszerezve. — A ruhaszöveteket asszonyok készítették. Valamint ezeknek, úgy a férfiaknak is bizonyos vitor vonás jellemző sajátságuk. Gyakran mulatnak játékokkal, a nyílt tengeren csónakokban való hintázással, nádhajtással, lapdával, kakasviadalokkal stb. A forró déli órákban férj és nő álomba ringatják egymást, midőn a bal orrlyukkal bizonyos nádfuvola fujnak, míg a másik hozzá dong, míg mindketten elhallgatnak. A barátságot nagyrabecsülik. Az egymás üdvözlése kézfogással, a váll megtapogatásával vagy az orrok egymáshoz dörzsölésével történik, míg nagyon illetlennek tartják „egymás arcát megnedvesíteni“, mint ők a csókot nevezik. A barátságot kölcsönös ajándékokkal és neveik kicserélésével kötik, s e szó-

vetséget híven megtartják. A királyt és királynét nagyon tisztelik és szentnek tartják. A ki nekik ellenszegül, vagy csak kezét fölöttök elhúzza, halál fia. Csak ők vannak feljogosítva, hogy magokat emberi vállakon hordassák; és a mit ők érintenek, sajátjukká válik. Ezért vonakodtak egy ízben egy hajóra menni, nehogy tulajdonokká válják.

És mindemellett mi mély nyomorban voltak a tahitiak! Ők is egész sereg szellemet tiszteltek istenek gyanánt, nevezetesen meghalt kedveseik lelkeit, mindössze mintegy 100 bálványt, többnyire rongyokba öltöztetett és piros tollakkal ékesített fatucskókat. Azt hitték, hogy ezek darabonként teremtték a világot; egyik a csillagokat aggatta az égre; másik — egy nagyon erős isten — köteleken tartja a napot, nehogy gyorsabban fusson, mint ő akarja. Volt nálok a tolvajoknak is külön istenök, Hiró nevű, s a lopott jószág egy darabját ennek áldozták, péld. a lopott disznónak legalább farkát, hogy őket el ne árulja. Legfőbb istenök azonban az Oro, a hadisten volt, embernagyságú tuskó, kit egy külön félszerben tartottak. E körül a tér be volt kerítve, kikövezeve és szent fák által beárnyékolva. E közt egy-lábú asztalalakú oltárok álltak, s ezeken az áldozatok, kivált leölt disznók, melyek borzasztó büzt terjesztettek. Az ilyen helyeket, melyeknek nevök Marae, szenteknek tartották. Embereket is áldoztak itt. Ha a főpap ilyent szükségesnek látott, azt a királynak jelentette. Ez főnökei valamelyikéhez egy kis követ küldött annak jeléül, hogy ő tartozik egy embert küldeni. A főnök azt küldte, a kit legközelebb ért, néha vendégét, a ki éppen nála halt. A szerencsétlent egy bunkóval leütötték s kosárba a Maraera vitték. Ott a pap bal szemét kivájván, mit a lélek székhelyének tartottak, ezt egy levélben a királynak nyújtotta. Ez úgy tette, mintha meg akarná enni, s akkor visszaadta. Ekkor a holttestet kosárban szent fára akasztották, s csak később temették el a Marae kövezete alá. Különös szertartás volt a tabu is, bizonyos neme az isteni átoknak, mely néha egyes tárgyakat, máskor az egész országot érte. Utóbbi esetben senkinek sem volt szabad dolgozni, tüzet rakni, halálos csend uralkodott, még a kutyákra és disznókra is szájkosarakat raktak, a tyukokat borítók alá tették. Ha az előkelők valamelyike a tabut megszegte, azt megbecstelenítették és kifosztották; ha pedig az alsóbb osztálynak valamelyike tette, azt megölték.

És milyen gyümölcstől hozott az ilyen bálványimádás? — Az öregeket és betegeket egy ideig csak ápolták, de ha soká tartott, éhenhalásra kitétték az erdőbe. A haláltól a tahitiak nagyon féltek; mert azt hitték, hogy a szellemek a lelket háromszor lenyeleik. Ezért már halálos ágyukon látták azon borzasztó alakokat, melyek a lélekre vártak és iszonyúan kiáltottak segílyért. A gyermekgyilkosság általános volt. Különösen volt egy titkos szövetség, az areoitársaság, melynek törvénye szerint minden anya tartozott gyermekét megfojtani. Így a pogányság bukása előtt a gyermekek két harmadát meggyilkolták, és pedig gyakran a legkinosabb módon. Némelyeket agyon szurkáltak, másoknak kezeit, lábait fénként eltördelték, majd saját szülőik, majd külön e végre rendelt nők. — Háború pedig csaknem folytonosan volt. Kezdetekor emberáldozathoztak; ha csatát nyertek, a győző mindent elpusztított, a leöltek állkapcsai diadaljelek, koponyáik pedig ivópoharak voltak a győzelmi lakománál. Békekötéskor ismét hét embert kellett feláldozni. Így folytak a dolgok Tahitiban, mielőtt az európaiak oda jutottak, s midőn ott gyakrabban hajók kötöttek ki, még rosszabb lett; mert a vad matrózok minden európai bűnt meghonosítottak, s a pálinkát is, úgy hogy Tahiti lakosainak száma 30 év alatt 200,000-ről 16,000-re szállt.

Midőn ennek hire Angolországba eljutott, valamennyi kegyes szív elborzadt, s fölébredt a buzgalom, hogy a bűnt azzal rovják le, hogy a sze-

*

gény lakóknak vigyék meg a Krisztusról szóló evangéliomot. Ez volt a londoni hittérítő társaságnak kezdete. 12,000 frton egy hajót vettek, melynek rendeltetése volt Wilson kegyes kapitány vezérlete alatt keresztyén matrózok által 30 hittérítőt a déli tengerre szállítani. Ünnepléses jelenet volt az, midőn e 30 férfiú térdelve egy-egy bibliát kapott, s fölavatták őket nehéz szolgálatukra; ünnepélyes volt a hajó elindulása is. Hét hónapos utazás után 1797. márt. 5. kötöttek ki Tahitiban. A benszülöttek rendkívüli örömmel vették körül őket csónakaikon, s a hajó falain másztak föl. Otu, a 20 éves király, nejével együtt, emberek vállain vitetve, kezdetben szintén örömmel fogadta a hittérítőket; de kivált Posnave, a hatalmas főnök, Otu atyja volt nagyon barátságos, ki az ország szokása szerint fiának adta át az uralkodást. A hittérítők beszélhettek is a benszülöttekkel két svéd matróz által, kik már hosszabb idő óta éltek a szigeten. — De nem sokára a gyűlölet is fölébredt; a pogányok iszonyai elviselhetlenek lettek, úgy hogy 11 hittérítő kénytelen volt menekülni; s 1803-ban meghalt a barátságos Pomare, és az akkor rettegett Otu, II. Pomare név alatt, minden hatalmat gyakorolt. — De Isten igazgatta az ő szívet. Különösen egy lázadás alkalmával; midőn ő is, mint valamennyi hittérítő Eimeo szigetére futott, hajlott a keresztyénség felé. Ismét uralomra jutott; győzött is, midőn egy vasárnap reggel őt és valamennyi keresztyént meg akartak gyilkolni. Ennek következtében a bálványokat és templomaikat megégettette; Oro bálványát pedig ajándékul küldte Londonba, hol a muzeumban most is látható. A király valamennyi szigeten elfogadták a keresztyénséget; az ő indítványa folytán küldöttek a benszülöttek egy egész hajóval kókuszdió-olajat 15,000 frtnyi értékben Angolországba a pogányok térítésére. Egy roppant templomt építtetett, hol hárman predikálhatnak, anélkül, hogy egymást háborgatnák; főnökeivel keresztyén törvényeket hozott; s mindezután 1819. máj. 16. megkeresztelkedett. Fájdalom, már két év mulva meghalt, s fiatal, reményteljes fia, ki az uralkodásban III. Pomare név alatt következett, hét év mulva követte atyját. De leánya, Aimata, alatt az ország élő keresztyének államává növekedett, kik 1828. az új szövetséget, 1835-ben pedig az egész bibliát saját nyelvökön nyomtatva kapták. Igaz, hogy 1834-ben nehéz kísértésnek voltak a szegény evangélikus tahitiak kitéve, midőn Franciaország két róm. katolikus papot tolt nyakukra, s midőn ezekről meg akartak szabadulni, a királynét és országot szorongatták, míg végre Franciaország számára meghódították, s 1852-ben az országot valamennyi evangélikus hittérítő — egyet kivéve — elhagyta. De a nép hű maradt evangélikus hitvallásához, s 1863. Isten a nyomort megszüntette. Ekkor ugyanis a londoni hittérítő társaság ez első térítési mezejét átengedte a párisi evangélikus hittérítő társaságnak.

Imádkozunk! Hű Istenünk, atyánk, hálát adunk néked, hogy teljesítetted Salamon, hű szolgád ígését, hogy a tengernek és szigeteknek földi királyai ajándékot hoznak a mennyei királynak, a te kedves fiadnak, Jézus Krisztusnak! De van még sok pogány és nem kevés sziget, kik őt nem ismerik. Kérünk tehát, teljesítsd tovább is ígédet, hogy nem sokára valamennyi pogány neki szolgáljon. Minket pedig segíts, hogy mi is huzzuk azon hálót, hol a lelkeket lehet megnyerni, és áld meg valamennyi hittérítő tanúbizonyságát az egész világon. Cselekedd ezt a mi Urunk, a Jézus Krisztus által. Ámen.